

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 14

Lýsingarprísir fyrri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 17. apríl 1948

Bladið verður bílagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

22 árg.

Harðræðis og demokratiska sosialisman

Sosialisman rann upp í Vestureuropa, men sum hon breiddi seg, skapti hon seg eftir teimum stýrslógum og lyndum, sum tey ymisku fólkinu hövdu.

Læran um kollveltingina varð havd frammi, og hon var jattað. Menn hildu, at stýrslag í vissum fólki var so, at sosialismen fekkst ikki fram, uttan hon nýtti vold. Slitmannafjöldin var so trælkað, at teir ráðandi hövdu hana so undir fótum, at hon kom ikki upp undan, uttan hon nýtti megina.

Í Ruslandi og hinum eystureuropeisku londunum hövdu altíð verið eitt einaveldi og harðræði.

Adalsmannavaldið kúgaði fjöldina, og menn, sum hardust fyrri sosialismu, ið hevði tað í skildrisinum at frigera hin undirkúgaða, mæltu til at taka ræðið við vápnunum. Rusland fekk so hina stóru kollveltingina, sum sprongdi Zardómið, og stovnaðu teir so nýtt stýri og nýtt samfelag.

Hesin vinstriparturin av socialismuni (kommunisma) sigur seg ongantíð at hava havt tað í kvittanum at sita við einaveldi og harðræði. Umstøðurnar noydu teir. Tá ið tað nýggja samfelagið var búgvið, skuldi demokrati, politiskt frælsi og friur hugsunnarháttur gevast aftur. Hetta var ein »Overgangsform«, sögdu teir.

Eftir okkara uppfatan hevur ikki verið so. Eystureuropa hevur tíkið kommunismu, men tað er ikki demokrati, sum vit í Vestureuropa skilja tað. Tað er ein harðræðis sosialisma. Sosialisman verður sett á stovna við voldum. Eingir móttøðuflokkar loyvast, andsfrelsi verður kúgað, hendingarnar verða duldar. Hesi fólk eru vand við slik viðurskipti, atfinningarfrælsi er teimum ókunnugt. Tað, ið eftir teirra hugsan er rætt og gagnligt skal noyðast fram, og hann, ið mælir imóti, verður burtur beindur.

Vestureuropa tók, sum sagt, socialismuna í øðrum skapi. Sosialisman har kom fram sum

ein menning, ein vøkstur. Eingin kollvelting. Hon skuldi laga seg eftir umstøðunum, og hon skuldi vaksa líðandi. Hon byggi á tað persónliga frælsi, sum Vesturlendingar hava hildið vera ómissiligt. Serliga andsfrelsi. Hon bardist eisini fyrri at bøta um korini hjá slutfólkunum, hon flutti fram, at stjórnin mátti byggja á planøkonomi, nógv av vinnulivinum mátti sosialiserast, t. v. s. gerast almenn ogn. Men øll hesi mál skuldu fremjast á tann hátt, at Sosialistar fingi meiriluta á hinum fólkaavlaðingunum, og har skuldi eisini móttøðan, sum ein friskur streymur, verða sitandi.

Í Europa í dag er stríð, hart stríð millum harðræðis — hina totaliteru socialismuna — og demokratisku socialismuna. Vit vita ikki, hvussu hetta stríð fer at enda. Hin demokratiska sosialisman, sum vil beina burtur orsakinir til illstøðu fjóldarinnar, er sterkasta virki móti harðræðinum. — Javnaðarflokkurin í Føroyum hevur altíð staðið undir liðini á hini demokratisku socialismuni. Hann vil berjast fyrri, at innlógur samfelagsins vera javnlaga útbýttar, og at øll fáa atstøður at njóta gagn av tí felag, tey liva í. Somuleiðis at leggja undir alment vald allar tær vinnur og ognir, sum neyðugt er. Men hann vil gera tað á einum demokratiskum grundarlagi.

Ein gomul vísa.

Knút Wang og M. S. Viðstein í »Dagblaðnum« eru ágrýtnir at verja grein »Dimmalættingar« um Niels Arup og partamann teirra, Hans Paula Klein í Klakksvík.

Tað er ivaleyst ikki at undra. Men Javnaðarmenn hava litlar orsaker til at bera Hans Paula Klein rós ella líta á orð hans. Sum kunnugt var hann Lögtingsmaður Javnaðarmanna eitt skifti. Men so vendi hann skútuni, og aðra ferð sigldi hann inn í Lögtingshúsið við Fólkaflaksins merki á stong!

Nøkur orð enn til Erlend Patursson

Ein maður segði einaferð, at hann vildi »slett ikki vera skyldur við Sakaris«. — Tygum vilja slett ikki vera »skyldur« við Axel Larsen! So siga vit tað.

Annars dugi eg, og ivaleyst mangir við mær, einki annað navn at nevna flokk, ið sigur, at hann skal standa vinstrumegin javnaðarmenn, enn kommunistar, í roynd og veru, hvat navn teir annars vilja nýta, sum eg jú segði.

Tygum vilja vera við, alla-reiða, at eg skal hava lagt tygum undir at hava dripið Mazaryk, men tað má vera ein misskiljan, tí mangt kann ein býttlingur, sum eg trúgva einum spronglærdum manni sum tygum til, men tað er tó eitt somikið fitt petti millum skipasmíðjuna og Praha, at tað haldi eg ikki tygum kunna hava klárað, so bráðliga, at eingin skal hava saknað tygum burtur.

Ongastaðni havi eg sæð, at tað er bannað at eita kommunistur, t. d. eru 9 manns á fólkatínginum danska, ið nevast so, og teir hava gingið friir og frælsir seinast ein visti, og at kommunistaflokkar, fólka-demokratar o. t. eru avleggjarar »Papa Stalins« tori eg taka uppaftur.

Væl kann tað vera, at tað var nakað harðliga sagt, at eg nevndi »slett selskap«, men eg haldi, eg fari eisini at fasthalda hetta. — At old-abbasonur sjálvan Nólsoyar Pálls skuldi troysta sær at hótta við at P. M. Dam og aðrir góðir føroyingar skuldu í blåtorn, fyrri at teir hövdu veitt þrúðastu skútu, ið nakrantíð

hevur gingið út av Føroyum, til landa; tann mannin fari eg at meta soleiðis, at um Páll hin gamli visti aftur í verðina tann dagin, vildi hann »slett ikki verið skyldur við Erlend«, tí at hansara egni ættingur vildi drepa kongstanka hansara, tá ástóð, tað hevði hann ivaleyst aldri trúð móguligt. Hetta var av sonnum ein »slett gerð«!

Annars siga tygum frá, at P. M. Dam hevur viljað haft tygum sum nr. 1 á lista í Havn. — Lukka fætti tygum fyrri, at tygum sögdu nei, tygum hövdu óivað roynst illa sum javnaðarmaður. Tygum siga væl gagnist, háarlíga um Louis Zachariassen, men eg tori her at siga, at tann maðurin hevur eingin illroyningur verið, hann tordi stríðast móti streyminum í lagnutíma Føroya, gævi landið átti mangar slíkar!

»Vit talast við seinni — í rættinum«, enda tygum við. — Rein dansk orðatýðing, soleiðis sigur eingin føroyingur, ið dugir livandi føroyskt mál! — Fyri hvørjum rætti? Eftir tygara »evangelium« er jú rætturin danskur, og tygum, loysingarhetjan mikla, geva tygum væl ikki undir danskan rætti! Nei! Tað verður ivaleyst til Haag vit fara báðir — í minsta lagi, eg skal koma við tygum, hvar tygum tykjust best liggja fyrri, men tó, fyrri Gottvald hin fræga í Praha vildi eg helst sloppið undan at komið.

Hvat dópsnavn mitt er fáa tygum ikki at vita fyrr enn vit hittast t. d. í Haag, men Martin Joensen eiti eg ikki, og hann skal verða skotfriur í hesum, men sum sagt — halda tygum, vit skulu fyrri danskan rætti?

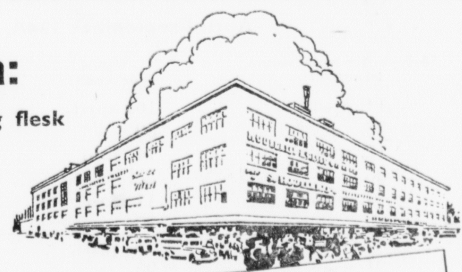
9. 4. 48.

X

Vit lata:

Feskkt kjøt og flesk
pylsur
feitivörur
livurpostei
salatir
konserves

S. HOULBERG A/S
Kødbyen, København.

UMBØD:
B. MORTENSEN
TÓRSHAVN
Telefon 326